

CARL NIELSENS 2. SYMFONI LÆRERVEJLEDNING

Udgivelsesår: 2023

Fag:

Sider i alt: 5

Studie

Antal lektioner

'Introduktion'

ca. 45 min
(½ lektion)

'Del 1: Den koleriske'

1 lektion

'Del 2: Den flegmatiske'

2-3 lektioner

'Del 3: Den melankolske'

1 lektion

'Del 4: Den sangvinske'

1 lektion

Niveau: Musik C, B og A

Vi har forsøgt at tilrettelægge kapitlerne om hver af de fire satser, så det begynder med stof som både C-, B- og A-niveau kan benytte, og derfra har en gradvist stigende sværhedsgrad.

Formål

Formålet med forløbet er at lære Carl Niensens 2. symfoni - "De fire temperament" at kende - at nærme sig musikken med forskellige vinkler for at kunne foretage en analyse og fortolkning af de enkelte satser og symfonien samlet.

Om forløbet

Vores overordnede fokus har været at formidle kontrasterne i 2. symfoni - både mellem de forskellige satser, og inden for satserne selv. Komponisten Carl Nielsen har på den ene side skrevet en grundig programnote - en beskrivelse af hvad musikken handler om - og har på den anden side udtalt sig ret kategorisk imod programmusik. På samme måde har mennesket Carl Nielsen gennem hele livet søgt mod kontrasterne.

Først introduceres symfoniens 4 satser ved at lytte til åbningen af dem. I de efterfølgende afsnit skal der arbejdes med satserne én ad gangen i kronologisk rækkefølge.

Man kan plukke, som man har lyst i materialet. Der forudsættes ikke noget kendskab til Carl Nielsen - men på den anden side kan materialet også benyttes i forlængelse af et forløb om eksempelvis Niensens folkelige sange.

Med materialet som udgangspunkt kan man arbejde med følgende faglige mål i musikundervisningen

- sætte analyse af musik ind i en relevant historisk, samfundsmæssig, kulturel, global og genre- og stilmæssig sammenhæng
- demonstrere kendskab til læsning af et orkesterpartitur
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- opsøge, bearbejde og kritisk anvende fagrelevant kildemateriale.
- skriftlig musik på A-niveau: øvelser i M1-disciplinerne melodisk analyse, rytmisk analyse, akkordlæsning og harmonisk analyse.

INTRODUKTION

Varighed ca. 45 min. kræver: papir, blyant, opmærksomhed.

Læreren tegner fire felter på tavlen med hvert et nr.: 1, 2, 3, 4. Eleverne gør det samme på deres papir. Nu gennemgås de 4 runder, som er beskrevet for eleverne i materialet, og samtalen kan enten foregå fælles eller i grupper.

I **2. runde** fortæller læreren, at symfonien hedder "De fire temperamenter". Alle skriver et af deres ord om hver sats på tavlen – et ord i hvert af de 4 felter.

I **3. runde** skriver læreren nu som overskrift til hvert felt:

1. Kolerikeren: Den heftige, hidsige
2. Flegmatikeren: Den lade, dovne
3. Melankolikeren: Den sørgmodige, tungsindige
4. Den sangvinske: Den livsglade, sorgløse

Hvordan passer det med de ord som stod på tavlen i forvejen?

I **4. runde** lytter man til til 2 min. af hver sats, og tegner imens en skitse af hvert temperament.

Alle lydseksempler er uddrag af transmissionen fra koncerten i DR Koncerthus d. 21 april 2021 med DR Symfoniorkestret & Fabio Luisi.

Alle angivelser af minuttal passer ligeledes til denne indspilning.

Lyt desuden til podcasten: "På opdagelse i Carl Nielsen symfonier" af Mathias Hammer

<https://www.dr.dk/nyheder/kultur/klassisk/podcast-paa-opdagelse-i-carl-nielsens-symfonier>

DEL 1: DEN KOLERISKE

Varighed: 1 modul á 90 min.

Alle nodeeksempler er uddrag af eller transskriptioner fra Carl Nielsen Udgaven hos Det Kgl. Bibliotek. Carl Nielsen Udgaven tilgås her: <https://www.kb.dk/find-materiale/samlinger/nodesamlingen/nodeudgivelser-og-vaerkfortegnelser-fra-det-kgl-bibliotek>

Og her er et direkte link til 2. Symfoni: http://img.kb.dk/export/sites/kb_dk/da/nb/dcm/cnu/pdf/CNU_II_02_symphony_2.pdf

Her fremhæves kontrasten mellem de to temaer i 1. sats. Der arbejdes med en melodisk og rytmisk analyse af de to temaer som bruges i en fortolkning af musikken i forhold til satsens titel. Derefter sammenlignes 1. side af partituret fra 1. sats med første side af partituret fra 2. sats. Formålet er en introduktion til partiturlæsning og at sammenligne de to meget forskellige stemninger, der er i de to satser.

DEL 2: DEN FLEGMATISKE

Varighed: 2-3 moduler á 90 min.

Forberedelse: print og kopier sangbladet, formanlysen og partituret til 2. sats eller del materialet elektronisk med eleverne.

Der arbejdes med en praktisk tilgang, en auditiv øvelse og en formanlyse med noder samt Carl Niensens programnote til musikken. Desuden er der M1 opgaver som skriftlig opgaver til A-niveau.

Sangøvelse: Her læres temaerne i satsen gennem at synge dem. Sangbladet printes ud på forhånd, og læreren spiller temaerne (forsætninger og eftersætninger) med becifring. Lad meget gerne eleverne finde på en tekst selv. Formålet er at bliver fortrolig med melodierne.

Lytteøvelse: Læreren afspiller lydeksemplerne i tilfældig rækkefølge, mens oversigten over er synlig for eleverne. "Gæt" ud fra instrumenterne (og måske endda tonearten?), hvilket af hovedsætning-eftersætning-parrene, der afspilles.

Forsætning	Eftersætning
A1 (violin) G-dur	B1 (violin)
A2 (violin+horn) G-dur	C1 (fløjte+klarinet)
A3 (horn) C-dur	D1 (fløjte+klarinet+violin)
A4(obo+fagot+horn)Eb-dur	B2 (violin)
A5(obo+fagot+horn)D-dur	C2 (violin)
A6 (violin) G-dur	D2 (fløjte+klarinet)

Formanalyse: Hele satsen (evt. uddrag til C-niveau) hentes fra Det Kgl. Bibliotek på <https://www.kb.dk/find-materiale/samlinger/nodesamlingen/nodeudgivelser-og-vaerkfortegnelser-fra-det-kgi-bibliotek>

Direkte link: http://img.kb.dk/export/sites/kb_dk/da/nb/dcm/cnu/pdf/CNU_II_02_symphony_2.pdf

Eleverne arbejder i grupper eller individuelt med at få overblik over satsen, opgaven findes som wordfil, så der kan skrives i den. (opgavetitel)

Programmusik: Carl Niensens meget udførlige program (findes i partituret fra Carl Nielsen-Udgaven, fra s. 15 i pdf'en) læses og sættes i relation til musikken. Man kan evt. bede eleverne tegne den scene som Carl Nielsen beskriver.

Skriftlig opgave: Til A-niveau er der udarbejdet en melodisk analyseopgave, der ligner en skriftlig M1-eksamensopgave.

DEL 3: DEN MELANKOLSKE

Her arbejdes med både melodik og instrumentation som analyseparametre. Hovedtemaet sammenlignes auditivt og visuelt to forskellige udgaver af hovedtemaet, først som det lyder ved satsens begyndelse og dernæst som det lyder midt i satsen. Man kan vælge at fokusere på det auditive først, og så kigge på det efterfølgende, eller omvendt kigge på noderne først og aflæse hvad man kan forvente at høre.

Der er desuden til A-niveau udarbejdet en opgave, der ligner en skriftlig M1-eksamensopgave.

DEL 4: DEN SANGVINSKE

Her arbejdes med en auditivt baseret, overordnet formanalyse med henblik på fortolkning.

Kontrasten mellem hovedtemaet og sidetemaet undersøges. Hovedtemaet repeteres (i minuttal 2:45) og det minder rigtig meget om en såkaldt sonateform, men så sker der noget ved minuttal 3:45. En 2 min. adagio hvor sidetemaet høres i en ny, langsom version.

Til sidst inddrages både programnoten til symfonien og klip fra dokumentaren "Carl Nielsen mellem himmel og jord" til en biografisk vinkel på fortolkningen af symfonien.